

Активне довголіття в Україні: дослідження поточного стану та бар'єрів

Київ, червень 2025

МІНІСТЕРСТВО
СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ
УКРАЇНИ

безбар'єрність

АСТАРТА-КИЇВ
агропромхолдинг

**Ruban
Litvinova**
SOCIAL IMPACT ADVISORY

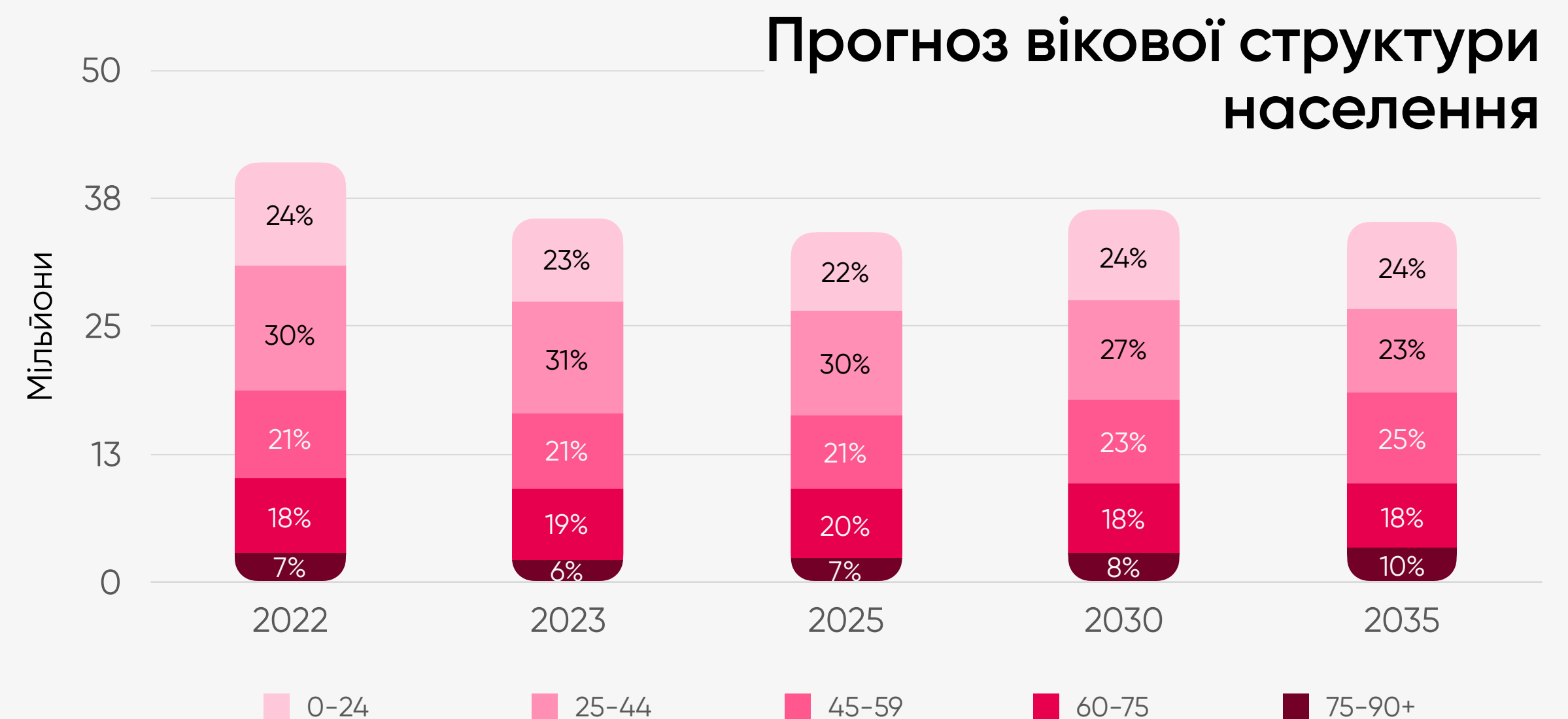
Вікова структура населення України змінюється:

до 2035 року більше половини населення складатимуть люди 45+, а 60+ майже третину

До 2035 року люди віком 45+ складатимуть **53%**, а люди віком 60+ **28%**

До 2022 року цей показник становив **45%** і **25%** відповідно

Серед ключових причин – старіння населення, міграція та втрати, пов'язані з війною

Джерело: Інститут демографії та соціальних досліджень імені М.В. Птухи. Національні демографічні прогнози 2023.
Державна служба статистики України. Демографічний щорічник «Населення України» 2022.

Старші вікові групи демонструють більшу прихильність до повернення

Серед шукачів захисту за кордоном група віком від 35 років складає 62%

При цьому старші вікові групи демонструють **більшу прихильність до повернення в Україну:**
35–49 років (38%), 50–65 років (48%) та 65+ років (50%)

35–49 років

38%

50–65 років

48%

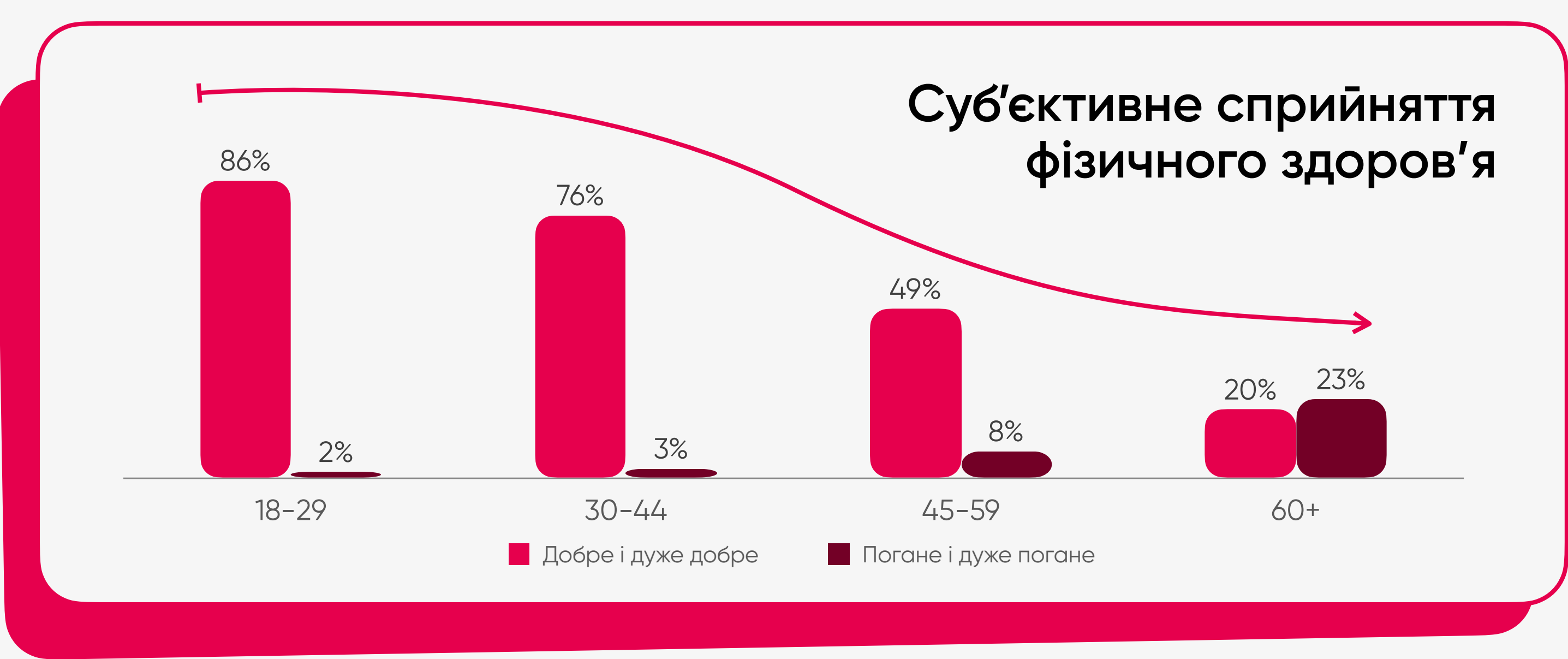
65+ років

50%

Джерело: Центр економічної стратегії. Дослідження українських біженців 2024.

У віці 45+ різко погіршується фізичне здоров'я та зростає ризик смертності

Суб'єктивне сприйняття фізичного здоров'я суттєво погіршується після 45 років, а з 60 років – критично

Смертність #1 у світі:
18,6 смертей на 1000 осіб

85% усіх смертей –
в категорії 65+
(~15,8 на 1000 осіб)

Джерело: Індекс здоров'я. Україна (2020).
Кабінет Міністрів України. Про схвалення Стратегії демографічного розвитку України на період до 2040 року (Розпорядження № 922-р). (2024, вересень 30)
VoxUkraine. Public Health Fakes: Reduction of life expectancy is a consequence of genocide committed by the Ukrainian authorities. Issue #110 (2024)
Central Intelligence Agency. Death rate: Country comparison. The World Factbook. (2024)

Ментальне здоров'я з віком стає більш вразливим

З віком зростає частка людей, що відчують сильну тривожність:

18–45 років

40%

45–59 років

44%

60+ років

54%

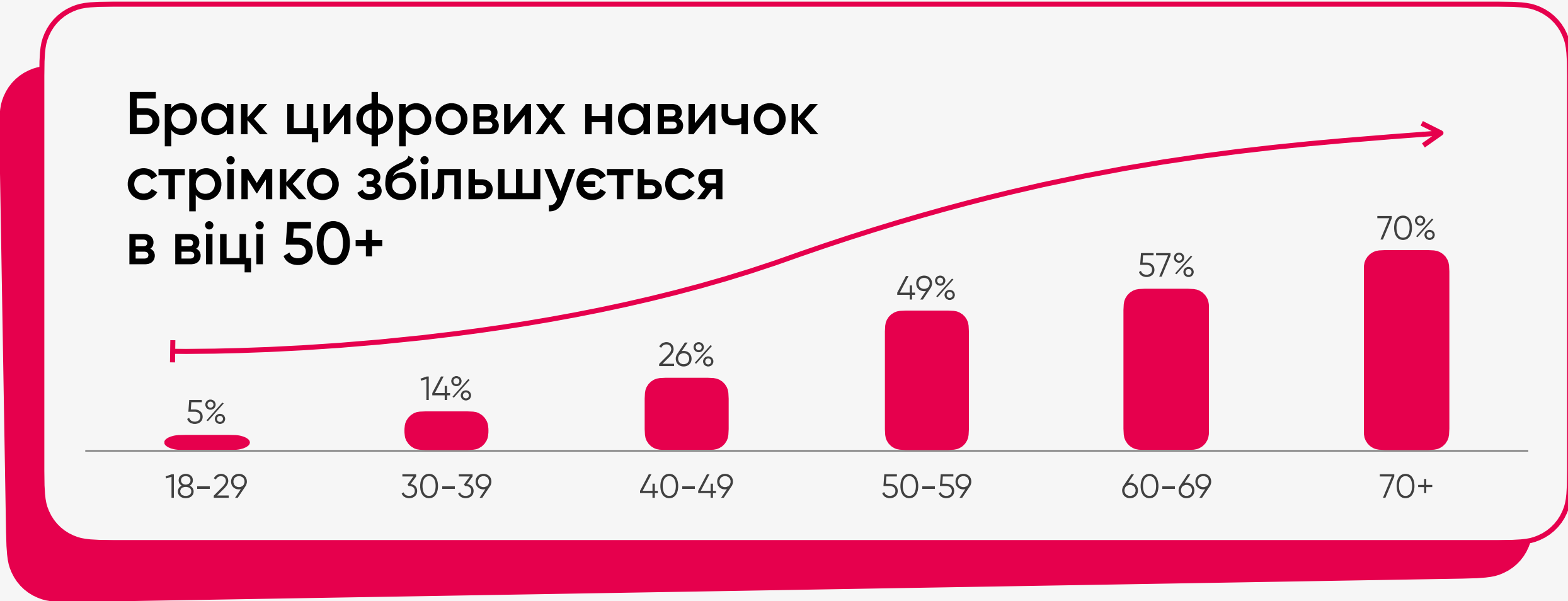
82% людей 60+
відчують стрес постійно або періодично

84% людей 60+ вважають,
що не потребують
психологічної підтримки
Серед 15% тих, хто потребують, менше половини (44%) – отримує підтримку

Джерело: SVU & RL SIA & KMIC. Дослідження добробуту українців (2024)
HelpAge International. Досвід війни для людей старшого віку в Україні (2024).
RL SIA & KMIC & бф «Повір у себе». Вивчення потреб цільових груп серед вразливих категорій населення України (2023).

Людям у віці 50+ бракує цифрових навичок, але є бар'єр до навчання

67% людей у віці 50+ не користувались цифровими послугами, бо їм **бракує цифрових навичок**

Основний бар'єр до навчання цифровим навичкам:

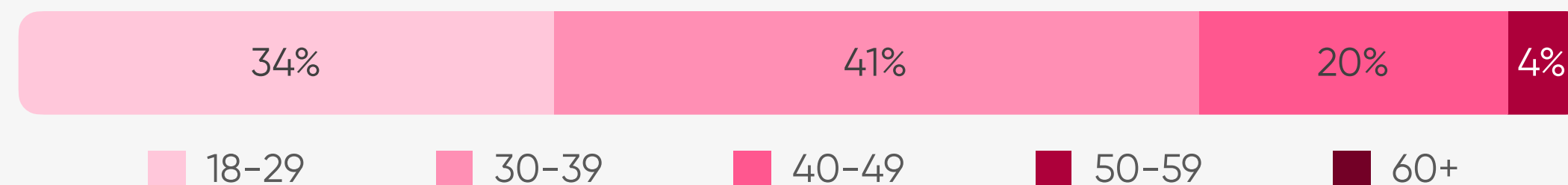
47%
людей 40+ переконані, що потрібні навички вже засвоєні

У вікових групах 50-70 років вищий рівень **технічних обмежень** (15%) та **нерозуміння, як і навіщо навчатись** (21%)

Джерело: Дія.Освіта. Дослідження цифрової грамотності українців (2023). Дані в ексель-файлі. КМІС. Думки і погляди населення України щодо державних електронних послуг (2024)

Освітні можливості мають низьке охоплення людей 60+

Серед користувачів онлайн-платформи Prometheus люди 50+ становлять лише 4%, а 60+ – до 1%

Prometheus: користувачі платформи онлайн-освіти

Обізнаність про Дія.Освіта:

61%

узагалі чують вперше (60+)

Університети
третього віку
охоплюють всього
0,3% населення 60+

229 Університетів
третього віку
для людей віком від 50 років

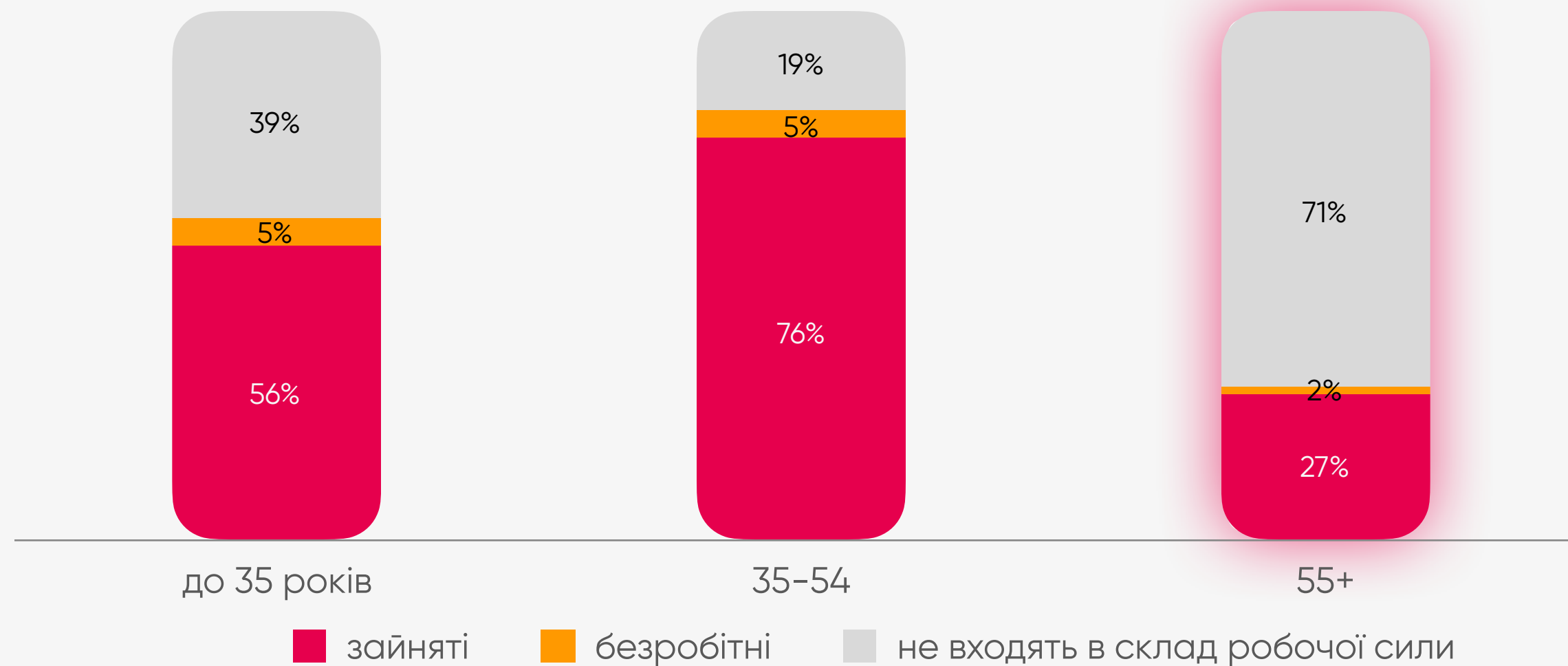
17 454 студенти
~ 0,3% від всього населення віком 60-75 років

Джерело: Дія.Освіта. Дослідження цифрової грамотності українців (2023). Дані в ексель-файлі.
DoU. Prometheus дослідження (2023)
Університети третього віку. Результати 2024 року

В 55+ суттєво зменшується економічна зайнятість

Серед людей 55+ працює лише 27%

Розподіл за віком груп економічної активності

*назви категорій визначені Інститутом демографії

Стикалися з ейджизмом під час пошуку роботи у віці 50+

67%

жінок

69%

чоловіків

На фоні: загальне скорочення чисельності потенційної робочої на 15%

Джерело: UNICEF. Соціально-економічний стан домогосподарств в Україні. (2024)
Work.ua Дискримінація за віком під час пошуку роботи (2024)

Готовність працювати з віком також знижується

Серед респондентів віком 60+ 74% не працюють і не шукають роботу

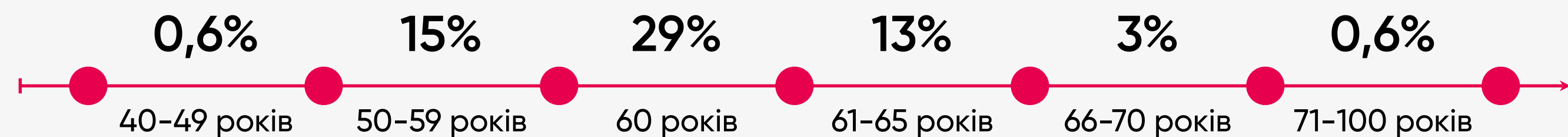
21% – мають стабільну роботу або тимчасові заробітки, 5% – шукають роботу

Лише

16%

опитаних різних вікових груп готові працювати після досягнення 61 року

До якого віку Ви готові працювати?*

*20% відповіли, що взагалі не можу або не готові працювати

Джерело: RL SIA & KMIC & бф «Повір у себе». Вивчення потреб цільових груп серед вразливих категорій населення України (2023).
Центр Разумков. Трудові ресурси для повоєнного відновлення України (2024).

Більшість людей старшого віку в Україні живуть в бідності

Більшість пенсіонерів живе на межі або нижче рівня забезпечення базових потреб

Продуктовий
кошик

2 942 грн

Прожитковий
мінімум

3 028 грн

56% пенсіонерів
мають пенсію до

5 000 грн

Топ-3 категорії витрат:

Продукти
харчування

Комунальні
послуги

Ліки

62%

людей 60+ обмежують витрати на їжу,
щоб купити ліки

42% домогосподарств мають борги у зв'язку з медичними витратами

92%

людей віком 60+ змушені на чомусь економити,
аби оплачувати житло (своє чи орендоване)

Джерело: Пенсійний фонд України
REACH & World Food Programme. MSNA 2024: Food security and livelihoods findings.
HelpAge International. Досвід війни для людей старшого віку в Україні.; HelpAge. Rapid Assessment of Support for the Evacuation of Older People from Eastern Ukraine (2024)
Cedos. Житло та житлові умови укрїн_ок (2024); «Мінфін» порахував, наскільки зросли ціни (2024)

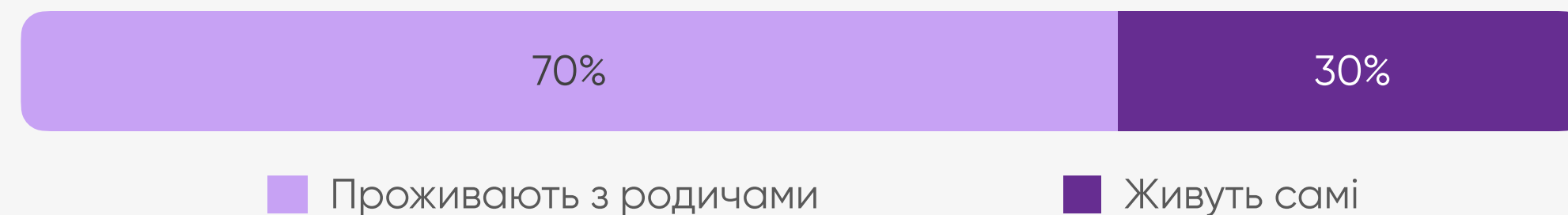
З віком зростає ізоляція та почуття самотності

Відсутність активного соціального та економічного життя впливає на відчуття самотності

3 з 10

людей в віці 60+ живуть самі

серед людей віком 70+ цей показник зростає до 44%

8 з 10

людей старшого віку
почуваються самотньо

79% людей старшого віку кажуть, що вони
посередньо або надзвичайно **самотні**

Джерело: RL SIA & KMIC & бф «Повір у себе».

Вивчення потреб цільових груп серед вразливих категорій населення України (2023).

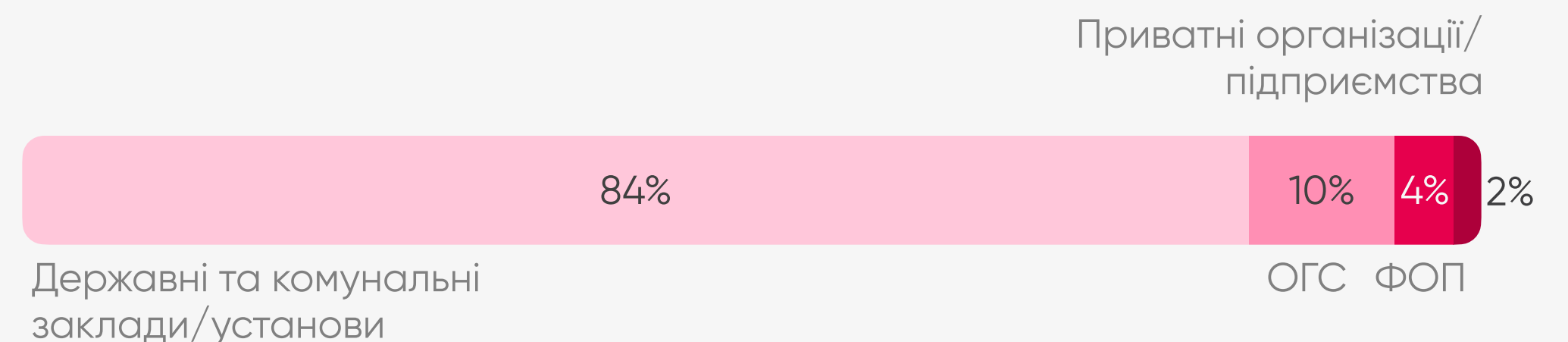
UNFPA. Дослідження про допомогу літнім з повсякденними справами (2021); HelpAge International. Досвід війни для людей старшого віку в Україні (2024).

Більше половини українських сімей мають людину старшого віку, що потребує догляду

60% сімей мають хоча б одну людину старшого віку, яка потребує догляду, ця робота переважно лягає на жінок працездатного віку

- Переважно жінки працездатного віку 45–65 років виконують щоденний догляд за людьми старшого віку
- це кожна друга жінка в сім'ях з людьми, що потребують догляду
- 87% сімей ніколи не користувалися платними послугами із догляду за людьми старшого віку.

Ринок приватних послуг малорозвинений: лише 9% громад мають хоча б одного зареєстрованого ОГС-надавача

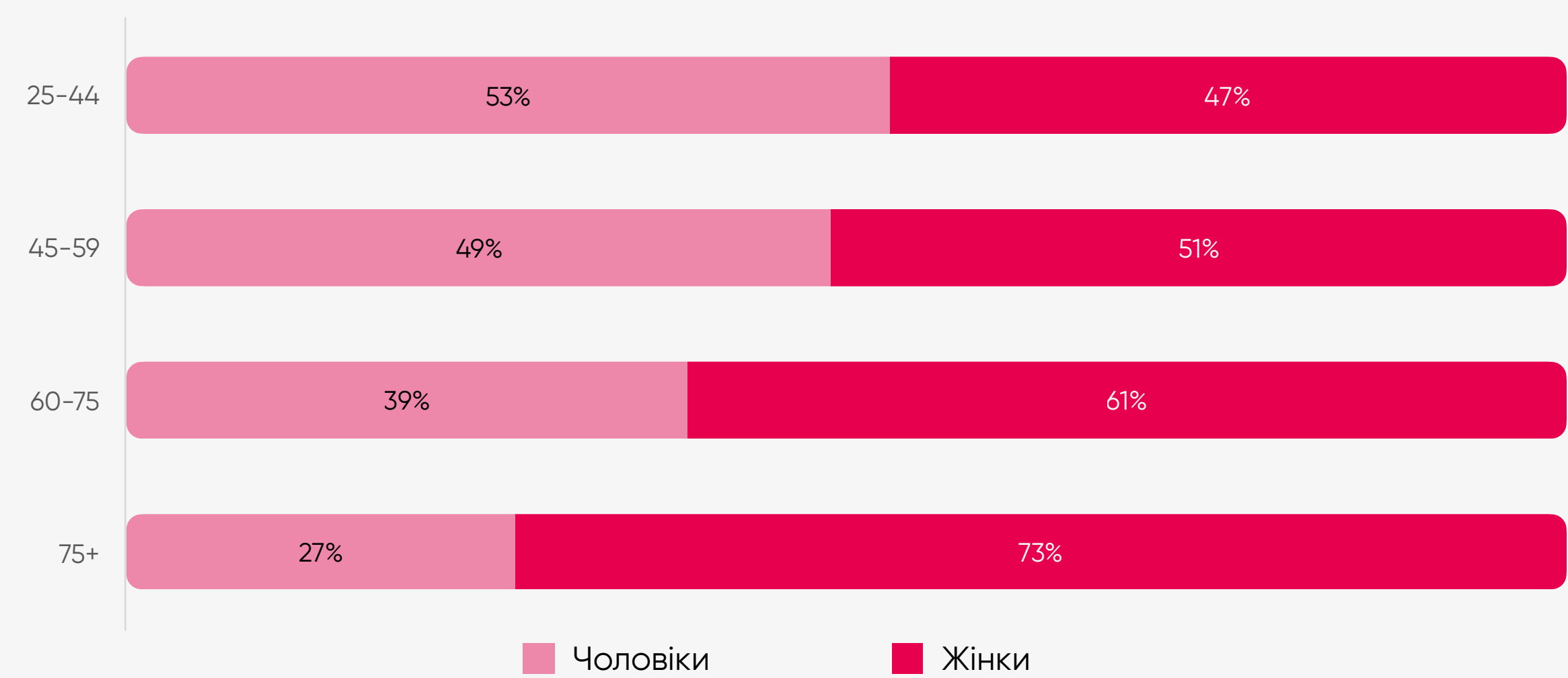

Тільки **16%** всіх доглядових послуг – недержавні

Джерело: USAID & Єднання.
Зацікавленість і спроможність організацій громадянського суспільства (ОГС) надавати соціальні послуги (2024)
Стрельник О. InfoSapiens. Невидима турбота: що кажуть соціологічні дані про сімейний догляд за літніми людьми в Україні? (2025)

Жінки є більш вразливими і переважають в кількості

З віком **частка жінок** в структурі населення **суттєво зростає**:

В старшому віці жінки частіше живуть **самі**, мають **середні пенсії на 30% нижчі** і високий рівень неформальної неоплачуваної зайнятості (в т.ч. як доглядальники), та стикаються з **подвійною дискримінацією** – є більш вразливими

Міське середовище залишається для людей старшого віку малодоступним і часто – небезпечним

За оцінками експертів, міські простори часто не враховують потреби людей з віковими змінами

Типові бар'єри для людей старшого віку:

- відсутність лавок для перепочинку
- відсутність громадських туалетів, які є базовою потребою для старших людей;
- непристосовані тротуари, високі бордюри, слизькі поверхні, що створює прямий ризик падіння;
- недостатня освітленість та погана навігація, що ускладнює орієнтування в місті

Енергетична криза посилює ризики травматизації та небезпеки для всіх громадян, особливо для людей старшого віку, які стають фізично менш мобільними та захищеними у темний час доби.

Доступність міського середовища – ключ до безпеки і якості життя людей старшого віку: наявність зелених зон, пішохідної інфраструктури та громадського транспорту суттєво покращує відчуття безпеки та рівень соціальної участі.

Джерело: Безбар'єрність. Дослідження доступності міських просторів (2023);
Доступність зелених зон в умовах компактного міста (на прикладі Києва) (2021); Вечірній Київ. Доступність громадського транспорту (2024).
UN Women. Гендерний вимір енергетичної кризи в Україні: Шляхи до стійкості (2025)
The Impact of Urban Built Environments on Elderly People's Sense of Safety and Adaptation to Aging: A Case Study of Three Major Urban Agglomerations in China (2023)

Старші люди часто стають жертвами насильства та шахрайства

Кожне третє

звернення про домашнє насильство
надходить від людей старшого віку (60+)

Основні постраждалі –

жінки 76%

Люди старшого віку та молодь
найчастіше стають жертвами
шахраїв:

12%
люди 65+

14%
люди 18–24

! Проте зростає кількість звернень і від чоловіків, зокрема старшого віку,
які зазнають насильства з боку дорослих дітей через фінансові конфлікти

Джерело: НБУ & Опендатабот. Кожен 9 став жертвою шахраїв (2023).
Віледж. За 2024 рік відкрили 2,7 тисячі проваджень про домашнє насильство (2024)

Ставлення до віку залишається упередженим, а рівень міжпоколінньої взаємодії – низьким

На думку респондентів, старші люди входять в топ категорій населення, що зіштовхуються з бар'єром несприйняття:

особи з інвалідністю

58%

особи
у віці 55+

28%

маломобільні
групи осіб

27,4%

24%

українців заявляють
про готовність підтримувати
групу людей старше 55 років

Залишаються поширеними і суперечливими думки щодо
зниження здатності до навчання, травматизації під час
фізичної активності чи "зайнятих робочих місць"

Найменш прийнятною є людина старшого
віку в ролі підлеглого

всього

2%

волонтерів допомагають
сусідам-пенсіонерам

Джерело: Внутрішнє дослідження Агропромхолдингу «Астарта-Київ»
Дослідження громадської думки щодо питань безбар'єрності (2024).
GradusResearch і Biasless (2025); Zagoriy Foundation. Дослідження сфери благодійності (2024)

Ruban Litvinova

SOCIAL IMPACT ADVISORY

Дякуємо!

